

Diplomová práce

Náhoda jako princip (Pollock, Cage, Cunningham, Joyce)

Jméno a příjmení (student): Tereza Bláhová

Oponent: PhDr. Lenka Bydžovská, CSc

Posudek oponenta:

Tereza Bláhová si pro diplomovou práci zvolila velice zajímavé a intelektuálně náročné téma, vyžadující schopnost jasného teoretického myšlení a orientaci v různých druzích umění. Své předpoklady k úspěšnému zvládnutí takto složitého úkolu výborně osvědčila již v celkově přehledném a logickém rozvržení textu, v němž si postupně buduje zázemí pro vlastní jádro svých úvah, týkající se tvorby vybrané čtveřice umělců.

V úvodní části se autorka zdařile a v úměrném rozsahu zabývala pojmem náhody z hlediska etymologie, filosofie, matematiky, psychologie i antropologie a rovněž poukázala na pojetí náhody ve východním světě, především v Knize proměn, která výrazně ovlivnila americké umělce od Pollocka po konceptualisty.

Druhý oddíl se soustřeďuje na působení náhody v umělecké tvorbě 1. poloviny 20. století, kdy ještě povětšinou nepředstavovala hlavní princip díla, ale pojila se se svobodou a spontánností uměleckého projevu, překračujícího dosavadní pravidla. Tereza Bláhová navrhla vlastní typologii náhody, odpovídající rozmanitým způsobům jejího využití v různých avantgardních směrech či u jednotlivých osobností. Svůj přehled zahájila na začátku 20. století u autorů, kteří se volně inspirovali náhodou, ale podřizovali ji rozumové kontrole; do této skupiny zahrnuje první abstraktní obrazy Vasilije Kandinského, volnou atonalitu Arnolda Schönberga a raného Jamese Joyce. V dalších kapitolách vyvstává náhoda jako prvek hry (futurismus), zbraň proti konvencím (Marcel Duchamp), nástroj destrukce (dadaismus) a konečně jako roznětka představivosti (surrealismus). Tereza Bláhová průběžně dokládá, jak určitý typ náhody působil ve výtvarném umění, literatuře, hudbě i tanci.

Třetí, nejdůležitější oddíl se zaměřuje na umělce, kteří v poválečné době pracovali s náhodou jako zásadním tvůrčím principem. Hlavním hrdinou tohoto zkoumání je Jackson Pollock. Jeho vývoj určuje členění oddílu do tří fází – „mytologické, osvobozující a principiálně náhodné“, do nichž autorka vhodně zapojuje představitele dalších uměleckých oborů – hudebního skladatele Johna Cage a tanečníka Merce Cunninghama, kteří byli Pollockovými vrstevníky. K nim přidává již nežijící osobnost z literárního světa, jejíž dílo je inspirovalo - Jamese Joyce, jenž se tak stává spojnicí mezi počátkem příběhu a jeho vyvrcholením.

V závěru autorka nejen shrnuje hlavní myšlenky své práce, ale také upozorňuje na další metody využití náhody v umění, které tentokrát záměrně ponechala stranou pozornosti. Takový postup však lze jedině schválit, protože díky tomu má její text jasný charakter a přesvědčivé vyznění.

Tereza Bláhová napsala svou diplomovou práci čtivým jazykem a nápaditě ji doplnila výborně vybranými reprodukcemi výtvarných děl, partitur, fotografiemi z tanečních představení, vizuální poezií, citacemi z literatury, a dokonce i zvukovými ukázkami na CD. Je naprosto zřejmé, že svou práci připravovala s velkým osobním zaujetím, které se příznivě promítlo do výsledné podoby. Autorka prokázala své bohaté kulturní zázemí, důvěrnou znalost odborné literatury a invenční přístup při zpracování zvoleného tématu.

Diplomovou práci Terezy Bláhové plně doporučuji k obhajobě.

9. 6. 2009

Lenka Bydžovská